

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Stockholm
2020-12-02

Vår referens
Catharina Bildt Grape

Dnr
Ju2020/03215

Remissyttrande gällande betänkandet ”En långsiktigt hållbar migrationspolitik”, SOU 2020:54

Företagarna är Sveriges största medlemsorganisation för företagare och företräder i huvudsak små och medelstora företag inom privat sektor med sina 60 000 medlemmar. Alla branscher finns representerade och medelantalet anställda per företag är 4–5 personer.

Företagarna har fått möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande. Nedan följer våra synpunkter.

Bakgrund

Migrationskommittén har haft i uppdrag att ta ställning till utformningen av den framtida svenska migrationspolitiken i syfte att fastställa en ordning som är långsiktigt hållbar. Ett av kommitténs viktigaste uppdrag har varit att ta ställning till om asylsökande som uppfyller kriterierna för att beviljas uppehållstillstånd i Sverige som huvudregel ska beviljas tidsbegränsade eller permanenta uppehållstillstånd. Ytterligare en huvudfråga för kommitténs arbete har omfattat frågan om längden på dessa uppehållstillstånd samt under vilka förutsättningar som permanenta uppehållstillstånd ska kunna beviljas.

Ställningstaganden

Migrationspolitik och den rättsliga grunden för individers möjlighet att söka skydd i Sverige faller inte inom Företagarnas kärnområde. Trots detta anser Företagarna att det är av yttersta vikt att de människor som beviljas uppehållstillstånd i Sverige som asylsökande snabbt kommer i arbete, klarar sin försörjning och om de så önskar har goda möjligheter att starta företag i Sverige. Migrationsfrågan är viktig för Företagarnas medlemmar, vilket gör att Företagarna väljer att lämna synpunkter på valda delar av betänkandet.

Tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel

Kommittén föreslår att uppehållstillstånd som huvudregel ska vara tidsbegränsat vid det första beslutstillfället. Argumenten för förslaget är framförallt att den svenska migrationspolitiken för att vara långsiktigt hållbar behöver ha en bättre överensstämmelse med hur regleringarna ser ut i övriga nordiska länder och EU. Ett skäl till att det är viktigt att den svenska regleringen stämmer överens med övriga nordiska länder och EU är att en för de asylsökande mer fördelaktig svensk reglering kan vara en faktor som påverkar var individer söker asyl, en s.k. pull-faktor.

Företagarna har inte några synpunkter på att huvudregeln kring uppehållstillstånd harmonierar med regleringarna i övriga nordiska länder och EU. Det är dock värt att notera att tidsfristerna för tillfälliga beslut varierar i jämförbara länder i Norden och EU, både för flyktingar och alternativt skyddsbehövande. För flyktingar som får sitt första beslut skiljer sig tidsfristen mellan 2-10 år där Danmark beviljar 2 åriga, Norge 3 åriga, Finland 4 åriga och Frankrike sticker ut med 10 årigt tillfälligt beslut. För alternativt skyddsbehövande varierar det mellan 1-5 år där Danmark beviljar 1 åriga, Norge 3 åriga och Finland 4 åriga tillfälliga beslut.

Företagarna anser att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som huvudregeln för samtliga (kvotflyktingar undantagna) vid det första beslutstillfället är rimligt. Samtidigt är det av yttersta vikt att även de som beviljas tillfälliga uppehållstillstånd ges goda möjligheter till en snabb etablering på arbetsmarknaden. Som kommittén själva påpekar visar erfarenheten från den tillfälliga lagstiftningen att i princip alla skyddsbehövande har fått sitt tidsbegränsade uppehållstillstånd förlängt när det första tillståndet löpt ut. Det betyder att även om personen beviljas tidsbegränsat uppehållstillstånd föreligger stor sannolikhet att uppehållstillståndet förlängs. Företagarna vill därför understryka vikten av att skyndsamt påbörja insatser för etablering på arbetsmarknaden.

Arbetstillstånd får beviljas för skyddsbehövande som får tidsbegränsade uppehållstillstånd

Kommittén konstaterar i betänkandet att arbetstillstånd får beviljas för skyddsbehövande som får tidsbegränsade uppehållstillstånd. Av 2 kap. 8 c § 3 utlänningslagen framgår att kravet på arbetstillstånd inte gäller för en utlänning som har permanent uppehållstillstånd. Detta innebär att de flesta personer som har beviljats uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov har varit undantagna från kravet på arbetstillstånd då de beviljats permanenta uppehållstillstånd som huvudregel. Kommittén ställer i betänkandet sig frågan om det krävs en ny reglering när skyddsbehövande som huvudregel ska beviljas tidsbegränsade uppehållstillstånd. Kommittén konstaterar att det finns inget skäl att införa ytterligare lagstiftning avseende detta. Kommittén hänvisar också till prop. 2015/16:174 s. 32; ”En utlänning som inte har permanent uppehållstillstånd är inte undantagen från kravet på arbetstillstånd för att få arbeta i Sverige. Migrationsverket beviljar dock arbetstillstånd till den som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd och har behov av det.”

Företagarna anser den som beviljas temporärt uppehållstillstånd enligt de nya lagförslagen och som är i arbetsför ålder (20-64 år) automatiskt ska beviljas arbetstillstånd av Migrationsverket. Företagarna anser att arbetstillstånd för skyddsbehövande som får tidsbegränsade uppehållstillstånd ska vara huvudregel om inte särskilda skäl talar mot ett sådant beslut.

Krav för permanenta uppehållstillstånd

Kommitten om försörjningskravet för permanent uppehållstillstånd

Kommitténs förslag är att: Permanent uppehållstillstånd får beviljas endast om utlänningen uppfyller krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap, kan försörja sig och det med hänsyn till utlänningens förväntade levnadssätt inte råder tveksamhet om att ett permanent uppehållstillstånd bör beviljas. Ett permanent uppehållstillstånd förutsätter också att en utlänning haft tidsbegränsade uppehållstillstånd i minst tre år. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska ansvara för den närmare utformningen och kontrollen av språk- och samhällskunskapskraven samt försörjningsförmågan.

Vad gäller försörjningskravet skriver kommittén att det ska kopplas till utsökningsbalken och den inkomstnivå som ska anses tillräcklig ska knytas till förbehållsbeloppet vid utmätning i lön. Inkomsterna ska således inte vara så låga att utlänningen behöver försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) för att täcka kostnaderna för bl.a. boende och uppehälle. Inkomsterna ska komma från anställning eller näringsverksamhet eller en kombination av dessa. Vid bedömningen av om inkomsterna gör det möjligt för utlänningen att försörja sig bör en sammantagen bedömning göras av hans eller hennes ekonomiska situation. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om försörjningsförmågan.

Företagarna om förtydligande av inkomstnivå för näringsverksamhet

Företagarna välkomnar att det förtydligas att det råder samma krav på inkomstnivå av anställning som av näringsverksamhet. Vad gäller förtydligande och de närmare föreskrifter kring försörjningsförmågan vill Företagarna påminna om att det för många företag är svårt att ta ut lön under första året eller åren. Det betyder inte att företaget inte går bra men att man i uppstartsfasen vill vara försiktig med företagets kapital för att bygga sitt bolag. Företagarna anser därför att det i föreskrifterna bör förtydligas att inkomstnivån för näringsverksamhet kan visas eller föreligga på annat sätt än att personen tagit ut viss lön.

Längden på uppehållstillstånd

Kommitténs föreslagna tidsgränser för tillfälliga uppehållstillstånd utifrån skyddsgrund

Kommittén föreslår att den som bedöms ha flyktingstatus beviljas tidsbegränsat uppehållstillstånd i 3 år. Om uppehållstillståndet förlängs är även det nya uppehållstillståndet tidsbegränsat till 2 år. Om vissa krav är uppfyllda föreslår kommittén att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas efter ansökan.

För den som bedöms vara alternativt skyddsbehövande (vilket majoriteten av asylsökande bedöms vara) föreslår kommittén att de beviljas tidsbegränsat uppehållstillstånd i 13 månader. Om ett nytt uppehållstillstånd ska beviljas ska även det vara tidsbegränsat i 2 år. Om uppehållstillståndet för en alternativt skyddsbehövande ska förlängas ytterligare ska även det tillståndet vara tidsbegränsat i 2 år. Om vissa krav är uppfyllda föreslår kommittén att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas efter ansökan.

Kommittén föreslår även en återgång till möjlighet att beviljas uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter. Om uppehållstillstånd inte kan beviljas på annan grund, ska tillstånd få beviljas om det vid en samlad bedömning finns sådana

synnerligen ömmande omständigheter att personen bör tillåtas stanna i Sverige. Vid denna bedömning ska personens hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situation i hemlandet särskilt beaktas. Uppehållstillståndet ska vara tidsbegränsat och gälla i 13 månader. Om nytt uppehållstillstånd ska beviljas ska även det tillståndet vara tidsbegränsat och gälla i 2 år. Varje nytt uppehållstillstånd som beviljas för den som bedöms ha synnerligen ömmande omständigheter ska vara tidsbegränsat och gälla i 2 år om inte en ansökan om permanent uppehållstillstånd kan beviljas.

Skyddsgrund	Beslut 1	Beslut 2	Beslut 3	PUT
Flykting	TUT 3 år	TUT 2 år		Möjligt efter 3 år
Alternativt skyddsbehövande	TUT 13 mån	TUT 2 år	TUT 2 år	Möjligt efter 3 år 1 mån
Synnerligen ömmande omständigheter	TUT 13 mån	TUT 2 år	TUT 2 år	Möjligt efter 3 år 1 mån

Företagarnas syn på vikten av relevanta insatser för arbetsmarknadsetablering

Företagarna har, som nämnts ovan, inga invändningar mot att huvudregeln för uppehållstillstånd harmonierar med övriga nordiska länder och EU. Däremot anser Företagarna att det är av yttersta vikt att möjliggöra för de personer som beviljas tillfälliga uppehållstillstånd att snabbt komma i arbete och så fort som möjligt uppfylla kraven för permanent uppehållstillstånd. Företagarnas anser att om en nyanländ snabbt ska lära sig svenska, få kunskap om hur det svenska samhället fungerar och komma i arbete så krävs stora förändringar av de insatser som idag erbjuds nyanlända.

Efterfrågan på arbetskraft spelar stor roll för arbetssökandes möjligheter att få ett arbete och under den pågående Covid-19 pandemin har rekordmånga personer skrivits in på Arbetsförmedlingen. Det bör dock noteras att pandemin föregicks av en högkonjunktur med stark efterfrågan på arbetskraft. Trots det fanns stora skillnader vad gäller arbetslösheten bland inrikes födda och utrikes födda. För utrikes födda utanför EU var arbetslösheten ännu större. Det visar att även i högkonjunktur med god efterfrågan på arbetskraft är det mycket svårt för vissa grupper att etablera sig på arbetsmarknaden. Det finns inte en enkel lösning på denna utmaning men Företagarna är övertygade om att de insatser som erbjuds nyanlända behöver göras om i grunden med mer individuellt anpassade insatser, yrkesinriktade språkutbildningar som tas fram tillsammans med branschorganisationer, effektiva arbetsmarknadsutbildningar som möjliggör övergång till jobb och att fler nyanlända får ta del av arbetsmarknadsutbildningar.

Företagarnas syn på möjligheten till permanent uppehållstillstånd

Historiskt har det under lång tid funnits konsensus i både regering och riksdag om att permanent uppehållstillstånd bör vara huvudregel för asylsökande. Ett av argumenten för detta har varit att förutsättningarna för etablering skulle vara mer gynnsamma med ett permanent uppehållstillstånd då personen efter beslut kan fokusera helt på sin etablering. Företagarna anser att vikten av att komma i arbete och klara sin egen försörjning är central. Vi vet även att den första tiden i Sverige för nyanlända är mycket viktig för den fortsatta integrationen. Företagarna anser att det saknas skäl att fortsätta utfärda tillfälliga uppehållstillstånd för en person som redan efter 1 eller 2 år i Sverige uppfyller kraven för permanent uppehållstillstånd.

Företagarna anser att ett tillfälligt uppehållstillstånd vid första beslutstillfället är rimligt samt att det finns skäl för att införa de krav som föreslås för permanent uppehållstillstånd. Företagarna understryker dock vikten av att möjliggöra snabb etablering för nyanlända vilket inte är läget idag. Företagarna anser också att det bör vara möjligt för den som uppfyller kraven för permanent uppehållstillstånd vid andra beslutstillfället ska kunna beviljas permanent uppehållstillstånd.

Konsekvenser

Vad gäller konsekvenser för arbetsmarknadsintegration och etablering gör kommittén följande bedömning: ”Jämfört med en återgång till utlänningslagen kan nyanländas etablering försvaras av en ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd. Försörjnings-, språk- och samhällskunskapskrav för permanent uppehållstillstånd kan bidra till att motverka eventuella negativa effekter.”

Som framgår av ovan bedömer Företagarna att det föreligger en risk för en utdragen och försvårad etableringsprocess med långa tidsbegränsade uppehållstillstånd. Företagarna tror inte att ett ensidigt krav på kunskaper i svenska, samhällsorientering och egen försörjning kommer att väga upp de negativa konsekvenserna. Ur Företagarnas perspektiv handlar det om att möta upp de krav som ställs för permanent uppehållstillstånd med relevanta, effektiva och individuella åtgärder som på riktigt gör det möjligt för nyanlända att nå kraven. Företagarna anser också att det ska vara möjligt att beviljas permanent uppehållstillstånd redan efter 1 år om kraven uppfylls.

Catharina Bildt Grape
Expert migration och integration
Företagarna

Fredrik Östbom
Samhällspolitisk chef
Företagarna